

Ar Sen kasu eyü
 Ar Sen kasıs eai
 Ar Sen kasıne eçıs
 Thus an yevair
 Ta ekotadua fihya;
 Nazlı fıkret.

enoptan...
 Bir de kendisi elinde süzümün...
 marulak bir kanta...
 uşun...
 his...
 Beni...
 olan...
 tuzak...

Nazlı

«Τις πιο όμορφες μέρες μας δεν τις έχουμε ζήσει ακόμα»

Με τον πατέρα του και την αδελφή του, Samiye

Το αφιέρωμα αυτό, που έχει επιμεληθεί η Πολιτιστική Επιτροπή του ΚΣ της ΚΝΕ και η Συντακτική Επιτροπή του "Οδηγητή", εντάσσεται στη σειρά πρωτοβουλιών που "προϋπαντούν" το Επιστημονικό Συνέδριο που διοργανώνει η ΚΕ του ΚΚΕ στις 13 και 14 Ιούνη, στην Αίθουσα Συνεδρίων της ΚΕ του ΚΚΕ στον Περισσό, για τον Τούρκο κομμουνιστή ποιητή Ναζίμ Χικμέτ, με τίτλο: "Ναζίμ Χικμέτ: Για να γενούνε τα σκοτάδια λάμψη".

Φυσικά, σε ένα τέτοιο αφιέρωμα δε φιλοδοξούμε κι ούτε θα μπορούσαμε να παρουσιάσουμε πλήρως το έργο του ποιητή ή να αναλύσουμε το ταραχώδες ιστορικό-κοινωνικό πλαίσιο μέσα στο οποίο διαμορφώθηκε κι έδρασε ως κομμουνιστής κι ως ποιητής.

Φιλοδοξούμε όμως απ' τη μεριά μας και μέσα απ' αυτό το αφιέρωμα να δοθεί έναυσμα στα μέλη της ΚΝΕ, στους νέους και τις νέες, να γνωρίσουν το έργο του ποιητή, να πάρουν μέρος στο Επιστημονικό Συνέδριο.

Να γνωρίσουμε τον ποιητή, που δικούς του στίχους δανείστηκε φέτος η Οργάνωσή μας και τους έκανε σύνθημα του 41^{ου} Φεστιβάλ της, "Την ορμή μας την έχουμε απ' τους αιώνες... Θα βγούμε νικητές κι ας είναι οι θυσίες μας βαριές"...

«Γεννήθηκα στα 1902,
δεν ξαναγύρισα στη γενέτειρά μου
δε θα 'θελα να ξαναγυρίσω.

Τριών χρονών, εγγονός του Πασά, βρισκόμουν στη Δαμασκό,
στα δεκαεννιά μου φοιτητής στη Μόσχα,
στα σαράντα εννιά πάλι στη Μόσχα
κι από τα δεκατέσσερά μου γράφω στίχους...»

Ο Ναζίμ Χικμέτ έγραψε την "Αυτοβιογραφία" στα 1962. Ένα χρόνο μετά έφυγε απ' την ζωή.

«Θάψτε με στην Ανατολία
Σ' ένα κοιμητήριο χωριού
Κι αν γίνεται ένα πλατάνι
νά'ναι πάνω από το κεφάλι μου.
Αυτό μου φτάνει»

Έτσι είχε γράψει και όντως ένας αγρότης στην κεντρική Τουρκία έσκαψε τον τάφο του ποιητή κάτω από ένα πλατάνι. Αλλά η αστική τάξη της Τουρκίας τον φοβάται και νεκρό κι έτσι, ακόμα και σήμερα, βρίσκεται θαμμένος στην Ρωσία, που τότε ήταν "η πατρίδα όλων των προλεταρίων".

Τα νεαρά χρόνια του Ναζίμ

Ο παππούς του, ο πασάς Μεχμέτ Ναζίμ, ήταν ποιητής και οπαδός της μουσικιστικής παράδοσης των Σούφι, που έγραφε όπως και οι άλλοι ποιητές της εποχής σε μια γλώσσα που περιείχε έντονα αραβικά και πέρσικα στοιχεία και λέξεις. Ο κόσμος, που μιλούσε την απλή τουρκική γλώσσα, δεν καταλάβαινε. Και μαζί με τον υπόλοιπο κόσμο, ούτε κι ο μικρός Ναζίμ που μάλιστα φοβότανε τον ήχο αυτής της γλώσσας.

Μαθητής γυμνασίου ακόμα, ο Ναζίμ ξεκίνησε το ποιητικό του έργο. Η αφετηρία του ήταν όμως διαφορετική: ήθελε να μιλήσει στους ανθρώπους, να τον καταλάβουν. Αυτά τα πρώτα του εφηβικά ποιήματα ήταν εμπνευσμένα από την αστικοδημοκρατική επανάσταση των νεότουρκων και του Μουσταφά Κεμάλ και από τα εθνικοαπελευθερωτικά συνθήματα που δανείστηκε από τη Γαλλική Επανάσταση.

Ο Χικμέτ μαζί με τον τότε κοντινό του φίλο και ποιητή Βαλά Νουρεντίν και άλλους αποφάσισαν να ενταχθούν στις δυνάμεις του Κεμάλ στην Ανατολή. Στη διαδρομή

συναντήθηκε με Τούρκους Σπαρτακιστές φοιτητές που είχαν απελαθεί από τη Γερμανία και έμαθε για τους Μαρξ και Ένγκελς.

Στην πορεία τους, με τα πόδια, για την Άγκυρα, ο Χικμέτ έγινε μάρτυρας της τρομερής φτώχειας και δυστυχίας των αγροτών της Ανατολής, συνειδητοποιώντας για πρώτη φορά το μέγεθος των κοινωνικών προβλημάτων στην χώρα του. Εμπνευσμένος από τα βάσανα και τις κακουχίες που συνάντησε, έγραψε το ποίημα "Το βιβλίο με το πέτσινο εξώφυλλο" (1921):

«Μήτε τα πέντε ναμάζια [προσευχές], μήτε οι καμπάνες του δειλινού
μπορέσανε τους φτωχούς καματάρηδες απ' τα δεσμά να σώσουν.
Πάλι είμαστε σκλάβοι εμείς κι έχουμε τους αφέντες μας,
πάλι ένα μουσκλιόγιομο ντουβάρι κάθε του λιθάρι κα-
ταραμένο,
σε δύο μοίρες χωρίζει του κόσμου τα παιδιά...»

Κατά τη διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου και ειδικά μετά το τέλος, άρχισε να διαφαίνεται ότι η αστική επανάσταση του Κεμάλ δεν θα καταργούσε τις ταξικές διαφορές, όπως έλεγε αρχικά, πράγμα αντικειμενικό. Μετά από συνάντησή του με τον ίδιο τον Κεμάλ, άρχισε να το αντιλαμβάνεται και ο Ναζίμ. Ο ίδιος και ο Νουρεντίν ζήτησαν να σταλούν στο μέτωπο, αλλά τελικά αποφασίστηκε να αξιοποιηθούν ως δάσκαλοι στην πόλη Μπολού της κεντρικής Τουρκίας. Εκεί έμαθε για την επαναστατημένη Ρωσία και αποφάσισε να ταξιδέψει προς τα 'κει.

Στην Τραπεζούντα, απ' όπου πήραν το καράβι για την ΕΣΣΔ, έμαθε για τους 15 Τούρκους κομμουνιστές (ουσιαστικά την πρώτη Κεντρική Επιτροπή του ΚΚ Τουρκίας) που σφαγιάστηκαν στα ανοιχτά της Μαύρης Θάλασσας, και έγραψε το ποίημα "Στους 15 συντρόφους":

«Δε χύνουν δάκρυ
μάτια που συνηθίσαν να βλέπουνε φωτιές
δε σκύβουν το κεφάλι οι μαχητές
κρατάν ψηλά τ' αστέρι
με περηφάνια
δεν έχουμε καιρό να κλαιμε τους συντρόφους

το τρομερό σας όμως κάλεσμα
μες στην ψυχή μας
κι οι δεκαπέντε σας καρδιές
θε να χτυπάνε
μαζί μας

το σιγανό σας βόγγισμα
σαν προσκλητήριο
χτυπά στ' αφτιά μας
σαν τον αντίλαλο βροντής.
Στάχτη θα γίνεις κόσμε γερασμένη
σου 'ναι γραφτός ο δρόμος
της συντριβής
και δε μπορείς να μας λυγίσεις
σκοτώνοντας τ' αδέρφια μας της μάχης
και να το ξέρεις
θα βγούμε νικητές
κι ας είναι οι θυσίες μας
βαριές.»

Στην πρώτη πατρίδα των εργατών

Έφτασε στην ΕΣΣΔ στα 1921. Εκεί ξεκίνησε να σπουδάσει στο Πανεπιστήμιο των Εργατών της Ανατολής (ΚΟΥΤΒ). Αργότερα πήγε στη Μόσχα όπου σπούδασε πολιτικές και κοινωνικές επιστήμες. Εκεί γνώρισε τον Βλαντιμίρ Μαγιακόφσκι και άλλους φουτουριστές και κονστρουκτιβιστές καλλιτέχνες. **Έγινε μέλος του Κομμουνιστικού Κόμματος (Μπολσεβίκοι) και του ΚΚ Τουρκίας.** Στην κηδεία του Λένιν, ο Χικμέτ στεκόταν τιμητική φρουρά:

«...Ο Λένιν είναι ξαπλωμένος ανάσκελα με τα χέρια σταυρωμένα μπροστά στο στήθος. Αντικρίζω το παράσημο του Κόκκινου Στρατού. Είναι ξαπλωμένος μέσα σ' ένα φέρετρο στολισμένο γύρω γύρω με κόκκινα λουλούδια. Άντρες φυλάνε τιμητικά στις δύο πλευρές του φέρετρου...» (Ρομαντικοί, 1962).

Ένα χρόνο μετά την αποφυλάκισή του, το 1951, εγκαταστάθηκε μόνιμα στην Σοβιετική Ένωση και ταξίδεψε στον κόσμο ως πολιτιστικός της πρεσβευτής. Ολ' αυτά τα χρόνια δεν σταμάτησε να θαυμάζει αυτή την πρώτη προσπάθεια να οικοδομηθεί ο Σοσιαλισμός και να γράφει ποιήματα γι' αυτήν: «...Όλος ο κόσμος γίνεται την Πρωτομαγιά Κόκκινη Πλατεία /Πλατεία όπου μίλησε ο Λένιν» (1963).

Πώς διαμορφώθηκε η τέχνη του

Ο Ναζίμ Χικμέτ διαμορφώθηκε ως ποιητής την περίοδο που εδραιώνονταν τα μονοπώλια και εκδηλώνονταν πιο έντονα οι μεταξύ τους ανταγωνισμοί, που η παραγωγή μεγεθυνόταν και συγκεντρωνόταν σε λιγότερα και ισχυρότερα χέρια· την περίοδο δηλαδή, που ο καπιταλισμός περνούσε στο ανώτατο στάδιό του, τον ιμπεριαλισμό. Αυτό το πέρασμα στο μονοπωλιακό καπιταλισμό επηρέασε όλες τις πλευρές της ζωής, ανάμεσά τους και την τέχνη.

Από τα πρώτα χρόνια του 20^{ου} αι., οι αστικοδημοκράτες κεμαλιστές είχαν ξεκινήσει ήδη τον εκσυγχρονισμό της γλώσσας. Η παλιά αυλική ποίηση, εμπνευσμένη από την Ισλαμική πίστη, γραφόταν σ' ένα ιδίωμα γεμάτο με αραβικές και πέρσικες λέξεις, με βαρύ μέτρο, σε αραβικούς χαρακτήρες. Ξεκίνησαν τότε να αντικαθιστούν τις περσικές και αραβικές λέξεις με τουρκικές, μερικοί μάλιστα απέβαλαν τους αυστηρούς πέρσικους κανόνες για το μέτρο και υιοθέτησαν τον ομοιοκατάληκτο, ή και τον ελεύθερο στίχο. Όμως η τέχνη τους ήταν στατική, στείρα, σαν ακίνητο νερό, έψαχνε νόημα στην ίδια της τη φόρμα, φτιάχνοντας αποσπασμένα και απόκοσμα πορτρέτα, των λουλουδιών, της φύσης, του κόσμου, που καμία σχέση δεν είχαν με την πραγματική ζωή. Και όπως είναι φυσικό, στη γλώσσα τους έμειναν τα απομεινάρια της παλιάς, καθώς είχε ακόμα πολλές αραβο-περσικές λέξεις.

Η ποίηση του Χικμέτ αποτελεί τομή. Ο Ναζίμ Χικμέτ αποφάσισε να μιλήσει απλά για τα προβλήματα της καθημερινής ζωής, δίχως μέτρο να τον εμποδίζει, αμιγώς στα τούρκικα. Ο λόγος του είναι αισιόδοξος, ζωντανός, καθαρός. Η θεματολογία του -για πρώτη φορά στην τουρκική λογοτεχνία και ποίηση- αντλείται από τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει η εργατική τάξη και οι λαϊκοί άνθρωποι· καταπιάνεται με θέματα όπως είναι η ανεργία, η φτώχεια, τα εργατικά ατυχήματα, αλλά και με τις θυσίες και τις δυσκολίες των κομμουνιστών και των αγωνιστών στις φυλακές και τις εξορίες. **Βλέπει τον κόσμο γύρω του όπως είναι (με τις δυσκολίες αλλά και τις ομορφιές του), με βάση όμως τις δυνατότητες που ξανοίγονται γι' αυτόν στην εργατική εξουσία.** Το πρωτοπόρο περιεχόμενο που αποφάσισε να εκφράσει τον κάνει πρωτοπόρο και στην επιλογή της γλώσσας. Έτσι, μιλώντας στο πρώτο ενικό, στην ουσία μιλάει σε "επαναστατικό πληθυντικό",

όπως λέει κι ο φίλος του, ο ζωγράφος Αρπιντίν Ντινό. **Έμπνευσή του πάντα ο νέος κόσμος, που θα πνίξει μια μέρα τον παλιό. Και αυτό το πιστεύει με όλη του τη δύναμη.** «Πήρα την απόφασή μου: Καλύτερα να πεθάνω παρά ν' απαρνηθώ το δρόμο μου. [...] Τι μπορείς και τι είσαι διατεθειμένος να προσφέρεις; Όλα, τα πάντα...» (Ρομαντικοί).

Κομμουνιστής μέχρι τέλους

Ο Χικμέτ ήταν κομμουνιστής μέχρι τέλους. **Για ένα μικρό διάστημα ήταν μέλος της ΚΕ του ΤΚΡ και παρά τα βουρζουαζιστήρια και την πολύχρονη φυλάκισή του, δεν πρόδωσε ποτέ τα ιδανικά του.** Κι η ποίησή του ήταν κοφερή σαν μαχαίρι απέναντι στους εχθρούς των εργατών. Η αστική τάξη πολλές φορές προσπάθησε να τον αποσπάσει και με το καλό: «...πρέπει να καρτερήσουμε λίγο ακόμα ως τη μέρα που θ' αφυπνιστεί απ' τον ύπνο του και θα δείξει ποιος είναι και πού ζει...» γράφεται σ' ένα άρθρο. «Του λόγου σου είσαι γυναικάς, σ' αρέσουνε τα καλά φαγιά, τα καλά κρασιά, το όμορφο ντύσιμο. Ψοφάς να ταξιδέψεις στην Ευρώπη, στην Αφρική, στην Αμερική. Αν εγκαταλείψεις τα ιδανικά σου [...] το αργότερο σε πέντε χρόνια θα γίνεις βουλευτής ή και υπουργός...» (Ρομαντικοί). Έτσι έκανε πχ ο σύντροφός του, Βάλα Νουρεντίν, που πρόδωσε τα ιδανικά του· το 1931 γράφει σε αστικές φυλλάδες, και πολιτεύεται σε διάφορα κόμματα. Όμως ο Ναζίμ είχε πάρει την απόφασή του για το ταξίδι της ζωής:

«Ανοίγουμε τις πόρτες,
κλείνουμε τις πόρτες,
δρασκελάμε τις πόρτες
και στο τέρμα του μοναδικού μας ταξιδιού
μήτε πολιτεία
μήτε και λιμάνι.

Το τραίνο εκτροχιάζεται,
το πλοίο ναυαγεί,
τ' αεροπλάνο συντρίβεται.
Ένα μονάχα επισκεπτήριο στον πάγο χαραγμένο.
Αν είχα δικαίωμα εκλογής
να ξαναρχίσω ή όχι τούτο το ταξίδι,
θα το ξαναρχίζα»

(“Ταξιδεύοντας”)

“Αυτοί”

Αυτοί που είναι αναρίθμητοι
σαν τα μυρμήγκια της γης
τα ψάρια της θάλασσας
τα πουλιά του ανέμου
αυτοί που είναι δειλοί,
γενναίοι
αγαθοί
και σοφοί
αυτοί που είναι σαν παιδιά,
αυτοί που καταστρέφουν,
και δημιουργούν τα πάντα,
το βιβλίο μας θα διηγηθεί τα δικά τους μονάχα κα-
ταρθώματα.
Αυτοί που αφήνοντας τον προδότη ελεύθερα να βου-
σοδομεί
παρατούν τις σημαίες τους,
κι εγκαταλείποντας το πεδίο στον εχθρό,
τρέχουν να κλειστούν στον εαυτό τους,
και αυτοί οι ίδιοι που τρυπούν με το μαχαίρι τον προ-
δότη,
αυτοί που γελούν σαν ένα πράσινο δέντρο,
αυτοί που κλαίν τόσο εύκολα,
αυτοί που βρίζουν τον πατέρα και τη μάνα τους,
το βιβλίο μας θα διηγηθεί τα δικά τους μονάχα κα-
ταρθώματα.
Και το σίδηρο
και το κάρβουνο
και η ζάχαρη
κι ο κόκκινος χαλκός
και τα υφάσματα
κι όλοι οι κλάδοι της βιομηχανίας
κι η αγάπη
κι η τυραννία
κι η ζωή
κι ο ουρανός
κι η πεδιάδα
κι ο γαλάζιος ωκεανός
και τα μελαγχολικά ποτάμια
κι η γη η οργωμένη και οι πολίτιες,
όλα αλλάζουν μοίρα ένα πρωί με την αυγή,
όταν ένα πρωί με την αυγή, στα σύνορα με το σκο-
τάδι,
στηρίζοντας στη γη τα ροζιασμένα χέρια τους,
σηκώνονται.
Είναι αυτοί που αντανακλούν
στους πιο σοφούς καθρέφτες
τις πιο χρωματιστές εικόνες.
Στον αιώνα μας, αυτοί οι νικητές
κι αυτοί οι νικημένοι.
Είπαν κατά καιρούς πολλά γι' αυτούς,
κι ακόμα γι' αυτούς έχουν πει
πως δεν είχαν να χάσουν τίποτα,
παρά μονάχα τις αλυσίδες τους.

«Είμαι ένας Κομμουνιστής ποιητής και κάθε μέρα προσπαθώ να γίνω καλύτερος Κομμουνιστής και καλύτερος ποιητής»

Ο Ναζίμ Χικμέτ μαζί με τον Πάμπλο Νερούδα.

Η ποίηση του Χικμέτ είναι κάλεσμα για μάχη. Με την τέχνη του αλλά και με την ίδια του την δράση συνειδητά κι ανεπιφύλακτα τάσσεται με το πλευρό των καταπιεσμένων. Τους εμψυχώνει και τους προτρέπει να παλέψουν για την απελευθέρωσή τους, μέχρι να πάρει τέλος “της δυστυχίας το συμπόσιο”...

Η τέχνη του Ν. Χικμέτ, όπως και όλων των μεγάλων κομμουνιστών καλλιτεχνών, δεν αρκείται στην αναγνώριση της πραγματικότητας, αλλά επιδιώκει να την επηρεάσει οργανώνοντας την επιθυμία για την αλλαγή της σύμφωνα με τις σύγχρονες ανάγκες του ανθρώπου. Γι’ αυτούς τους σκοπούς της τέχνης μίλησε ο ποιητής στο λογοτεχνικό περιοδικό του Γαλλικού ΚΚ “Γαλλικά Γράμματα”, το 1958.

Στη συνέντευξη αυτή, την οποία αναδημοσιεύουμε, αναφέρθηκε ακόμα στη διαλεκτική σχέση μορφής-περιεχομένου και στην κομματικότητα στην τέχνη. Μέσα από τις απαντήσεις του επιβεβαιώνεται ότι η κομματικότητα δεν είναι υπόθεση μιας τυπικής συμφωνίας με τη στρατηγική και την πολιτική του Κομμουνιστικού Κόμματος, αλλά συνειδητή και σκόπιμη συστράτευση στους σκοπούς του, που μόνο μέσα από τη βαθιά αφομοίωση της κομμουνιστικής ιδεολογίας μπορεί να προκύψει.

“Γαλλικά Γράμματα”: Τι είναι πρωτοποριακό στην τέχνη;

Ναζίμ Χικμέτ: (...) Μια πρωτοπορία, όποια κι αν είναι, καθορίζεται απ’ το περιεχόμενο της και απ’ τη μορφή της. **Στην πρωτοπορία, όπως εγώ την καταλαβαίνω, το περιεχόμενο είναι η δεδομένη αντανάκλαση της ανθρώπινης πραγματικότητας, που αποτελεί για μένα μια υποχρέωση.** Η μορφή είναι η λακωνικότητα, το διάγραμμα και η ακρίβεια, γιατί πρέπει να είναι ακριβής, να είναι όχι σαν το φως του φεγγαριού, αλλά σαν το φως του ήλιου.

Γ.Γ.: Έχετε επίσης προτιμήσεις για ορισμένα θέματα ή ορισμένες λέξεις;

Ν. Χ.: Δεν πιστεύω ότι υπάρχει γλώσσα ειδική, λογοτεχνική ή καλλιτεχνική, ούτε ότι υπάρχουν θέματα ειδικά. **Είμαι υπέρ όλων των λέξεων και όλων των θεμάτων.** Κι έπειτα υπάρχει ένα άλλο ζήτημα που θα ήθελα να θίξω. Πιστεύω ότι μπορεί κανείς να εκφραστεί εξίσου αξιολογικά και με τους κλασικούς στίχους και με τον ελεύθερο στίχο. Κάθε ποίημα αποτελεί μια ενότητα. Πρόκειται μόνο να ζητήσουμε και να εφαρμόσουμε σε κάθε ποίημα τη μορφή που ταιριάζει στο περιεχόμενο. Διαδοχικά μπορεί να ταιριάζουν μορφές κλασικές ή φολκλορικές ή ακόμα καλύτερα πρέπει να βρούμε καινούργιες μορφές.

Ακόμα, όταν μου συμβαίνει να χρησιμοποιώ το σονέτο, που η μορφή του δεν ανήκει στην παράδοση της χώρας μου, μ’ ενδιαφέρει να μιμούμαι το κλασικό σονέτο και να εμπνέομαι από το εσωτερικό βάθος της παράδοσης. Βέβαια υπάρχει μια ενότητα περιεχομένου και μορφής, μια αμοιβαία επίδραση μορφής και περιεχομένου. **Το περιεχόμενο είναι το πρώτο, αλλά δεν πρέπει να αρνούμαστε και την επίδραση της μορφής στο περιεχόμενο.**

Γ.Γ.: Ποια οφείλει να είναι, κατά τη γνώμη σας, η θέση του ποιητή απέναντι στα πολιτικά προβλήματα; Πιστεύετε ότι έχει να παίξει κανένα ρόλο, να εκπληρώσει καμιά αποστολή; Πιστεύετε δηλαδή στην ανάγκη αυτού που καταχρηστικά λέγεται, πιθανόν λέγεται “δέσμευση”;

Ν. Χ.: Γνωρίζετε ότι είμαι μέλος του ΚΚ απ’ το 1923 και αυτό είναι η μόνη μου περηφάνια. (...) Δε θα μπορούσατε αλήθεια να μου πείτε το όνομα ενός μόνο μεγάλου συγγραφέα, σ’ όλη την ιστορία του κόσμου, που να ‘μεινε

ουδέτερος απέναντι στα μεγάλα προβλήματα της εποχής του; Μπορεί να το πιστεύει ότι είναι ουδέτερος, και να το διακηρύσσει μάλιστα, αλλά στην ουσία δεν είναι ποτέ! Όσο για μένα, προτιμώ να είμαι δεσμευμένος και μάλιστα μ’ όλη μου τη συνείδηση.

Γ.Γ.: Με βάση την αρχή αυτή προς ποια κατεύθυνση πρέπει να στρέφεται η δραστηριότητα του δημιουργού;

Ν. Χ.: Πιστεύω πως οι συγγραφείς, οι κομμουνιστές συγγραφείς, πρώτα απ’ όλα, οφείλουν να κάνουν λογοτεχνία που να γίνεται μια απ’ τις αναγκαίες πηγές γνώσης της ζωής. Θυμάμαι πάντα μια φράση της Κρούτσκαγια στις αναμνήσεις της για τον Λένιν, όπου έλεγε ότι για τον Λένιν η ρούσικη λογοτεχνία ήταν μια από τις πηγές της γνώσης της πραγματικότητας. Θα ήθελα να γράφω ποιήματα, μυθιστορήματα, θεατρικά έργα, που να έχουν αυτή την

Πιστεύω πως οι συγγραφείς, οι κομμουνιστές συγγραφείς, πρώτα απ’ όλα, οφείλουν να κάνουν λογοτεχνία που να γίνεται μια απ’ τις αναγκαίες πηγές γνώσης της ζωής.

αρετή. Για το λαό μου, για τους άλλους λαούς, για τα μέλη του Κόμματός μου, από το καινούργιο μέλος ως το ανώτερο στέλεχος. Όμως στα πλαίσια του σκοπού αυτού πρέπει να ξέρουμε να είμαστε ακριβείς, να γράφουμε με λιτότητα, χωρίς φλυαρίες, χωρίς μισόφωτα, να μην προσπαθούμε να πιάσουμε το δεξί αυτί με το αριστερό μας χέρι. (...)

Προσωπικά κηρύσσομαι αποφασιστικά υπέρ μιας λογοτεχνίας κομματικής, όμως αυτό δε σημαίνει καθόλου ότι στη Γαλλία ή αλλού δεν θαυμάζω τα έργα των μη κομμουνιστών συγγραφέων.

Γ.Γ.: Τι εννοείτε με το όρο κομματική λογοτεχνία;

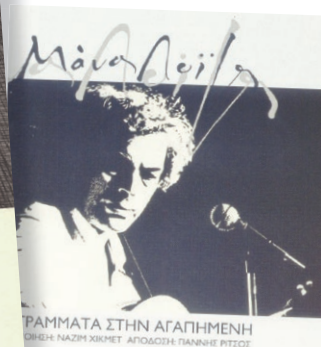
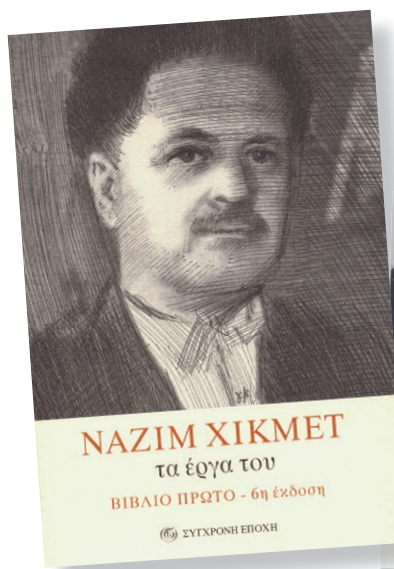
Ν. Χ.: Προσπαθώ να το καταλάβω αυτό όπως ο Λένιν το καταλάβαινε. Μα μου είναι πολύ δύσκολο, γιατί σαν όλες τις βαθιές έννοιες, είναι επιφανειακά πολύ απλή. **Καταρχήν**

σαν συγγραφέας, σαν μέλος του Κόμματος, η σχέση που αποκαθίσταται ανάμεσα σ’ αυτό και σε μένα δεν είναι παθητική, αλλά ενεργητική. Υπάρχει ανταλλαγή. **Το Κόμμα μου προσφέρει κι εγώ με τη σειρά μου οφείλω κάτι να του προσφέρω. Είμαι συνδεδεμένος με το Κόμμα, με το καταστατικό του, με το πρόγραμμά του, που έγιναν δεκτά από το συνέδριο. Έξω απ’ αυτές τις καθορισμένες αρχές δεν παίρνω διαταγές από πουθενά και από κανέναν.**

Εμπνέομαι βέβαια απ’ τα συνθήματα του Κόμματος για να τα εκλαϊκεύσω, αλλά προσπαθώ να τα φέρω σ’ ένα επίπεδο αληθινά καλλιτεχνικό. Ο Ένγκελς έλεγε: «Οι ποιητές προαισθάνονται το μέλλον». Αν είναι ικανοί να προαισθάνονται το μέλλον, τότε πιστεύω ότι μπορούν να σφραγίζονται πολύ καλύτερα ακόμα τα προβλήματα του παρόντος. Δε θα μπορούσε να υπάρξει αντίθεση ανάμεσα στα γενικά θέματα που βάζει το Κόμμα και σ’ εκείνο που συναισθάνεται ο ποιητής.

Γ.Γ.: Δε φοβάστε να μην καταλήξετε έτσι στο να “εικονογραφείτε” απλούστατα ή καλύτερα να “φωτίζετε” ορισμένα θέματα ξένα προς την έμπνευσή σας, ξένα προς την έμπνευση του ποιητή;

Ν. Χ.: Προσοχή. Δεν λέω να εικονογραφήσουμε. Η τέχνη δεν είναι εικονογράφηση. Ωστόσο, όταν αυτό είναι αναγκαίο, αν μου ζητηθεί π.χ. να εμπνευστώ από ένα πρόβλημα επίκαιρο και να το εκλαϊκεύσω, θα το κάνω με τιμή. Έγραψα στη ζωή μου ποιήματα και τραγούδια περιστασιακά, π.χ. για μια απεργία. Όμως από την άλλη μεριά, προσπάθησα να αποδώσω μια ολόκληρη ιστορική περίοδο, μέσα σ’ ένα έπος. Παρ’ όλα τα εμπόδια, παρ’ όλες τις δυσκολίες, πιστεύω ότι μπορούμε να περιμένουμε σπούτνικ [σ.σ. ο πρώτος τεχνητός δορυφόρος που τέθηκε σε τροχιά γύρω απ’ την Γη. Εκτοξεύτηκε απ’ την ΕΣΣΔ στις 4 Οκτώβρη 1957] επίσης στην περιοχή της τέχνης. Όλοι οι κοινωνικοί όροι υπάρχουν σήμερα γι’ αυτό, όμως δε βρισκόμαστε ακόμα παρά στο στάδιο των προκαταρκτικών πειρατισμών. Οφείλουμε ν’ αντιμετωπίσουμε και να υπερηδύσουμε πολλές δυσκολίες, να δοκιμάσουμε πολλές αποτυχίες. Αν δεν βλέπει κανείς την προοπτική, δεν μπορεί να ελπίζει να φτάσει στο τέρμα των πειρατισμών.

Ο Χικμέτ στα ελληνικά

Το μεγαλύτερο μέρος του έργου του Χικμέτ δεν είναι μεταφρασμένο στα ελληνικά. Από τις εκδόσεις "Σύγχρονη Εποχή" κυκλοφορούν δυο τόμοι με έργα του Ναζίμ Χικμέτ καθώς και το έργο για παιδιά "Το Ερωτευμένο Σύννεφο". Επίσης κυκλοφορούν: "Τα ποιήματα των 9-10 μ.μ.", από τις εκδόσεις Θεμέλιο, και "Είναι όμορφη η ζωή, αδερφέ μου", από τις εκδόσεις Λιβάνη. Άλλες εκδόσεις είναι πλέον εξαντλημένες.

Μελοποιημένη ποίηση του Χικμέτ υπάρχει στους δίσκους "Γράμματα στην Αγαπημένη" του Μάνου Λοΐζου και "Πολιτικά Τραγούδια" του Θάνου Μικρούτσικου.

"Ο τοίχος του ιμπεριαλισμού"

(...) Κείνος ο τοίχος,
 κείνος ο τοίχος, κείνος ο τοίχος!
 Στα ριζά εκείνου του τοίχου
 τουφεκάνε τους δικούς μας!
ΑΠΟΚΡΙΣΗ:
 Κείνος ο τοίχος,
 κείνος ο τοίχος σας,
 έγνοια δε μας δίνει καμιά!
 Την ορμή που έχουμε στη δύναμή μας,
 την έχουμε εμείς,
 όχι απ' την ντυμνιασμένη υπόσχεση
 κάποιου ανθρώπου της θρησκείας,
 μήτε απ' τη λαύρα κάποιου ονείρου
 που καίει μια καρδιά.
 Την έχουμε μονάχα
 από κείνη την ασυγκράτητη πορεία της ιστορίας.
 Εκείνοι που θα τα βάλουμε μαζί μας
 θα πει πως τα βάλανε ενάντια:
 στους αιώνιους νόμους της κίνησης μες στην ύλη,
 της πορείας των λαών.
 Στάση δεν υπάρχει. Υπάρχει κίνηση.
 Το σήμερα για το αύριο οδεύει,
 το αύριο γκρεμίζει το σήμερα
 κι αυτό αδιάκοπα
 κυλά
 κυλά
 κυλά.
 Είμαστε 'μείς
 οι ήρωες του παρόντος,
 του αύριο
 οι κήρυκες.
 Είμαστε 'μείς
 η οργανωμένη μιλιτιά
 τούτης της πορείας
 που αδιάκοπα κυλά,
 γκρεμίζει και χτίζει.
 Είμαστε 'μείς
 που ταιριάζουμε τα βήματά μας
 στην πορεία της ιστορίας,
 εμείς
 που σφυροκοπάμε
 του ιμπεριαλισμού τα θεμέλια που βουλιάζουν,
 εμείς
 που χτίζουμε το αύριο.
 Κείνος ο τοίχος,
 κείνος ο τοίχος
 έγνοια δε μας δίνει καμιά.

Επιστημονικό Συνέδριο της ΚΕ του ΚΚΕ

Το Συνέδριο θα πραγματοποιηθεί στις 13-14 Ιουνίου στην Αίθουσα Συνεδρίων του ΚΚΕ στον Περισσό -ως η κορύφωση ενός κύκλου πολιτιστικών εκδηλώσεων, κινηματογραφικών προβολών, συναυλιών, θεατρικών παραστάσεων- ώστε να γίνει πλατύτερα γνωστό το έργο του σπουδαίου κομμουνιστή δημιουργού.

Οι ενότητες του Συνεδρίου είναι οι ακόλουθες:

Ενότητα 1η: "Γειά στις ανθρωπιές το μεγαλείο!"

Θα παρουσιαστεί το ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο διαμορφώνεται από πολύ νωρίς η προσωπικότητα και η επαναστατική σκέψη του Χικμέτ, η πορεία των πολιτικών - ιδεολογικών και καλλιτεχνικών αναζητήσεών του, οι αισθητικές επιδράσεις που δέχτηκε και άσκησε με τη σειρά του, η τομή που επέφερε στην Τουρκική λογοτεχνία σε συνδυασμό με στοιχεία από τη βιογραφία του επαναστάτη δημιουργού.

Ενότητα 2η: "Τα τραγούδια μας πιο μπροστά στη γραμμή να ορμάνε στον εχθρό."

Θα παρουσιαστεί το λογοτεχνικό έργο του Χικμέτ με έμφαση στο πρωτοπόρο περιεχόμενο και την πρωτοποριακή -για τα τότε δεδομένα της Τουρκικής λογοτεχνίας- μορφή του. Θα αναδειχτεί η ταξική θέση του Χικμέτ απέναντι στο βασικό ερώτημα "τέχνη για ποιόν και για ποιο σκοπό;" στο οποίο απαντά με τη συνειδητά ανεπιφύλακτη και μαχητική στάτησή του στον αγώνα για τη συνένωση, εμπύχωση και προτροπή των καταπιεσμένων να παλέψουν για την κοινωνική τους απελευθέρωση μέχρι να πάρει τέλος "της δυστυχίας το συμπόσιο".

Ενότητα 3η: "Καρδιά που αντιχτυπά και στο πιο μακρινό αστέρι"

Θα είναι αφιερωμένη στον προλεταριακό διεθνισμό του Χικμέτ, στη διεθνή απήχηση του έργου του, στη θέση της πάλης των Ελλήνων κομμουνιστών μέσα σ'αυτό και γενικότερα τη στάση του απέναντι στα ελληνοτουρκικά προβλήματα, στην πρόσληψή του στην Ελλάδα. Θα απαντηθεί η σύγχρονη εκστρατεία "αποχαρκτηρισμού" του με μεθόδους εκλεκτικισμού και άμβλυσης των επαναστατικών αιχμών της δημιουργίας του.

Πολιτιστικές εκδηλώσεις μπροστά στο Συνέδριο

Την **Τετάρτη 10 Ιούνη**, στις **20.00**, θα πραγματοποιηθεί στον **Περισσό συναυλία από τουρκικό μουσικό συγκρότημα** του Πολιτιστικού Κέντρου "Ναζίμ Χικμέτ", με τη συμμετοχή και Ελλήνων καλλιτεχνών.

Η είσοδος θα γίνεται με προσκλήσεις που διατίθενται από τις Οργανώσεις του ΚΚΕ και της ΚΝΕ.

Το καλλιτεχνικό πρόγραμμα συνεχίζεται και τις μέρες του Επιστημονικού Συνεδρίου.

Στην έναρξή του, το **Σάββατο 13 Ιούνη**, θα παρουσιαστεί δραματοποιημένο απόσπασμα από το μνημειώδες κι άγνωστο έπος στο ελληνικό κοινό, **"Ανθρώπινα Τοπία της Πατρίδας μου"**, καθότι δεν έχει μεταφραστεί εδώ στην Ελλάδα, αν και είναι ίσως το σημαντικότερο έργο του. Το απόσπασμα, που έχει επιλεγεί, αναφέρεται στην κομσομόλα παρτιζάνα Ζόγια, που εκτελέστηκε από τους Γερμανούς φασίστες. Θα παρουσιαστεί από τη θεατρική ομάδα του Πολιτιστικού Κέντρου "Ναζίμ Χικμέτ" της Κωνσταντινούπολης.

Στη λήξη του Συνεδρίου, την **Κυριακή 14 Ιούνη**, θα πραγματοποιηθεί χοροθεατρική παράσταση με τίτλο **"Μονάκριβή μου"**, βασισμένη σε γράμματα και ποιήματα του Χικμέτ από τη φυλακή με πρωτότυπη χορογραφία και μουσική από νέους Έλληνες δημιουργούς.

«Το να 'σαι αιχμάλωτος, ζήτημα δεν είναι, μα το να μην παραδοθείς -αυτό 'ναι»

«Στη φυλακή της Προύσας», έργο του Ναζίμ Χικμέτ (1946).

Ο Ναζίμ Χικμέτ όπως και χιλιάδες κομμουνιστές διώχθηκε πολλές φορές εξαιτίας της δράσης του και της στρατεύσεώς του στο Κομμουνιστικό Κόμμα. Πρώτη φορά καταδικάστηκε το 1925 σε δεκαπέντε χρόνια φυλάκιση, επειδή ήταν συντάκτης στην παράνομη εφημερίδα «Διαφώτιση», όργανο του ΤΚΡ. Το 1933 φυλακίστηκε ξανά για 16 μήνες, με την κατηγορία ότι κολλούσε αφίσες με ανατρεπτικό περιεχόμενο. Η τρίτη φυλάκιση το 1938, με την κατηγορία ότι υποκινούσε ανταρσία στο στρατό και στο ναυτικό με τα κείμενά του, ήταν η μεγαλύτερη σε διάρκεια καθώς κράτησε δώδεκα χρόνια, μέχρι το 1950. **Συνολικά ο Χικμέτ πέρασε σχεδόν 15 χρόνια από τη ζωή του στη φυλακή, όμως αυτό δεν κλόνησε την πίστη του στο δίκιο της εργατικής τάξης και στο αναγκαίο της τελικής της νίκης. Αντίθετα τον ωρίμασε ως κομμουνιστή και ποιητή.**

«Στη φυλακή»

«Η περιπέτειά μου άρχισε μια νύχτα, που το χιόνι έφτανε ως τα γόνατα, με τράβηξαν απ' το τραπέζι του δείπνου, με πέταξαν σ' ένα περιπολικό, με πακετάρισαν σ' ένα τρένο και μ' έκλεισαν σ' ένα δωμάτιο. Εδώ και τρεις μέρες συμπληρώθηκαν εννιά χρόνια. Στο διάδρομο ο άνθρωπος πάνω στο φορείο πεθαίνει μ' ορθάνοιχτο στόμα, με τη θλίψη απ' το πλήθος των σιδερένιων χρόνων στο πρόσωπό του. Σκέφτομαι την απομόνωση. Πρώτα 76 μέρες με τη σιωπηλή εχθρότητα της κλειστής πόρτας. Κατόπιν 7 βδομάδες στο αμπάρι κάποιου πλοίου. Ακόμα δεν είχα ηττηθεί: Το κεφάλι μου ήταν ο δεύτερος άνθρωπος στο πλευρό μου. Έχω ξεχάσει τα πρόσωπά τους, θυμάμαι μόνο μια μακρόστενη μεγάλη μητερή μύτη. Την ώρα που απαγγέλλανε την απόφασή μου είχαν μian έννοια μόνο: να φαίνονται επιβλητικοί. Φαινότουσαν περισσότερο σαν αντικείμενα παρά σαν άνθρωποι. Σαν ρολόγια τοίχου, ανόητοι και υπερόπτες και σαν χειροπέδες, αλυσίδες κλ.π. θλιβεροί και αξιολύπητοι.»

Ο Ναζίμ Χικμέτ στην φυλακή της Προύσας.

Στο μετερίζι της φυλακής

Για τους κομμουνιστές η φυλακή είναι ένα νέο μετερίζι, που κι από εκεί θα συνεισφέρουν στην κοινή υπόθεση. Δεν θα μπορούσε να ήταν διαφορετικά και για τον κομμουνιστή Ναζίμ Χικμέτ.

Η περίοδος στη φυλακή διαμορφώνει την ποίησή του. Η επαφή του με τους λαϊκούς ανθρώπους επιδρά στην ωρίμανση της γλώσσας και της ποίησής του, που γίνεται πιο μεστή και απλή. Τότε δημιουργεί κάποια από τα πιο σημαντικά του έργα. Το 1941, στις φυλακές της Προύσας ξεκινάει τη συγγραφή του μνημειώδους έπους του «Ανθρώπινα Τοπία».

«Θέλω, η συγκεκριμένη έκφραση αυτού του πλήθους να αφηγηθεί στον αναγνώστη σε γενικές γραμμές την κοινωνική κατάσταση της Τουρκίας μέσω των ανθρώπων που ανήκουν σε διάφορες τάξεις. Όχι βέβαια στατικά αλλά σε διαλεκτική πορεία και ροή. Θέλω, σε δεύτερο πλάνο, να κατανοηθεί ο κόσμος που περιτριγυρίζει την Τουρκική κοινωνία. Θέλω, η απάντηση στο ερώτημα: «από πού ήρθες, πού είσαι και πού πας» να απαντηθεί μέσα από τις δυνατότητες της ποίησης.»

Το έργο αυτό δεν έχει μεταφραστεί στα ελληνικά. Το στέλνει σε τμήματα στην γυναίκα του και στους φίλους του. Όταν προσπαθεί να το συγκεντρώσει στη Μόσχα το 1956, φτάνουν στα χέρια του μόνο 17.000 από τους 66.000 περίπου στίχους που είχε γράψει στη φυλακή.

Αλύγιστος μέχρι τέλους

Ο Ναζίμ Χικμέτ, ακολουθώντας τη διεθνή πρακτική των φυλακισμένων κομμουνιστών, **δεν αντιμετωπίζει τη φυλακή σαν απομόνωση, αλλά σαν σχολείο.** Κατά τη διάρκεια της φυλάκισής του βοηθά πάντα τους συγκρατούμενούς του, κάνει μαθήματα γλώσσας, λογοτεχνίας, αλλά και μαθήματα βασικών αρχών μαρξισμού.

Για να βγάλει τα προς το ζην **μεταφράζει έργα, σκαλίζει ξύλο, ενώ ζωγραφίζει και πίνακες, για να τα πουλήσει και να επιβιώσει.** Δουλεύει περίπου δεκαέξι ώρες την ημέρα.

Ενημερώνεται για τις διεθνείς εξελίξεις. **Εμπνέεται από τον αγώνα της ΕΣΣΔ απέναντι στη ναζιστική Γερμανία,** καθώς και από την αντιφασιστική πάλη στις κατακτημένες χώρες. Είναι χαρακτηριστικό ότι είχε φτιάξει αυτοσχέδιο χάρτη, για να μελετά την έκβαση των μαχών.

Μέσα στην φυλακή γράφει και την ποιητική συλλογή «Ποιήματα των 9-10 μμ» για την οποία έγραψε στη γυναίκα του: «Ακου να δεις τι κάνω. Όλη μέρα δουλεύω τη μετάφραση, [...] διορθώνω τα Τοπία, τα επεξεργάζομαι.

Ο ποιητής στο δικαστήριο (1931).

Από τις 9 το βράδυ και μετά δε σκέφτομαι παρά μόνο εσένα [...] μεταξύ 9-10, μία ώρα, σου γράφω ποιήματα.»

Οι κακουχίες που αντιμετωπίζει προκαλούν και επιδεινώνουν προβλήματα στην υγεία του. Το 1947 διαπιστώνεται πως η κύρια αιτία για τα προβλήματα αυτά είναι η στηθάγχη. **Διανοητές από όλο τον κόσμο (Πολ Ελυάρ, Ζολιό Κιουρί, Πάμπλο Νερούντα, Ζαν - Πολ Σαρτρ, Πάμπλο Πικάσο, κ.ά.) πιέζουν για την απελευθέρωσή του.** Δημοσιεύονται σχετικά άρθρα στον Τύπο, ξεσπά κύμα διεθνοιστικής αλληλεγγύης για την αποφυλάκισή του.

Στις 8 Απριλίου του 1950 ξεκινά απεργία πείνας. Παρά την άσχημη κατάσταση της υγείας του και την εισαγωγή του στο νοσοκομείο, την συνεχίζει. Κατακτά την ελευθερία του στις 15 Ιουλίου.

«Όταν θα βγούμε απ' την πόρτα του φρουρίου για να πάμε ν' ανταμώσουμε το θάνατο θα μπορούμε να πούμε, πολυαγαπημένη μου, κοιτάζοντας για τελευταία φορά την πολιτεία: Μ' όλο που τόσο λιγοστές χαρές μας έδωσες Εμείς ό,τι περνούσε από το χέρι μας το πράξαμε για να 'σαι ευτυχισμένη

Η πορεία σου συνεχίζεται προς την ευτυχία Η ζωή συνεχίζεται...

Έχουμε τη συνείδησή μας ήσυχη Έχουμε στην ψυχή τη γεύση του ψωμιού σου του κερδισμένου τίμιου...»

(«Γράμμα VII»)

«Πάντα η καρδιά μου στην Ελλάδα τουφεκίζεται...»

Ο προλεταριακός διεθνισμός αποτελεί θεμελιακό στοιχείο στην ποίηση του Χικμέτ. Γνώριζε, όπως έλεγε κι ο Μαρξ, ότι «σε όλες τις χώρες οι προλετάριοι έχουν τα ίδια συμφέροντα και τον ίδιο εχθρό, έχουν να διεξάγουν τον ίδιο αγώνα». Για τον Χικμέτ δικός του άνθρωπος ήταν καθένας που βίωνε την καπιταλιστική βαρβαρότητα. Σύντροφός του ήταν ο επαναστάτης σε κάθε γωνιά του κόσμου. Ακόμα και σε μια από τις πιο προσωπικές στιγμές ευτυχίας, όταν γεννήθηκε ο γιος του, δε σταματά να σκέφτεται ότι:

«Όταν ο γιος μου ήρθε στον κόσμο
Στις ελληνικές φυλακές γεννήθηκαν παιδιά.
Οι πατεράδες τους έπεσαν απ' το εκτελεστικό απόσπασμα,
το πρώτο που αντίκρυσαν στον κόσμο
ήταν τα σιδερένια κάγκελα...»

(“Για τον άνθρωπο μετά την αποφυλάκιση”)

Ο Χικμέτ στο Προεδρείο του Παγκόσμιου Συμβουλίου Ειρήνης.

Πάντα παρών στο διεθνιστικό καθήκον

Με τους στίχους και την πάλη του βρίσκεται στο πλευρό των αγωνιζόμενων λαών, παίρνει θέση στις διεθνείς εξελίξεις. Το 1934 με τα “Γράμματα στην Ταράντα-Μπαμπού” καταγγέλλει την επίθεση της φασιστικής Ιταλίας στην Αιθιοπία. Το 1935 δημοσιεύει μπροσούρα για τη σχέση του καπιταλισμού με το φασισμό και τον πόλεμο. Για τον εμφύλιο της Ισπανίας γράφει το “Χιονίζει μες στη νύχτα”. Κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, κι ενώ είναι φυλακισμένος, μέσα από τα ποιήματά του “πολεμά” κι αυτός μαζί με την ΕΣΣΔ.

Ο Ναζιμ Χικμέτ το 1/3 της ζωής του βρίσκει καταφύγιο στην ΕΣΣΔ, θερμός υποστηρικτής της, εκπληρώνοντας έτσι το τότε βασικό διεθνιστικό καθήκον. Από εκεί, τα τελευταία χρόνια της ζωής του και παρά τα σοβαρά προβλήματα υγείας, ταξιδεύει ασταμάτητα σε όλο τον κόσμο πρεσβεύοντας τα ιδανικά του σοσιαλισμού και της ειρήνης, ενάντια στις ιμπεριαλιστικές επεμβάσεις και τα πυρηνικά. Στηρίζει έμπρακτα τις χώρες που επιλέγουν τον σοσιαλισμό και τους λαούς που αγωνίζονται. Μερικοί απ' τους σταθμούς του: Χιροσίμα, Πολωνία, Παρίσι, Κίνα, Αίγυπτος, Ιταλία, Τανγκανίκα, Κούβα κ.ά. Οι ΗΠΑ είναι η μοναδική χώρα που αρνείται να τον δεχτεί.

«(...) Στους δρόμους της Κούβας, έξι εκατομμύρια λευκοί, μαύροι, κίτρινοι άνθρωποι, μιγάδες, φυτεύουν χορεύοντας και τραγουδώντας ένα φωτεινό σπόρο, το σπόρο των σπόρων
Αμπιντίν, μπορείς να ζωγραφίσεις την ευτυχία;
(...) Μπορείς να ζωγραφίσεις το καλοκαίρι του 1961 στην Κούβα;»
(“Χρυσό του σταριού”)

Τραγουδούσε εξίσου «τους χωριάτες του Αϊδινίου και τους ψαράδες της Σάμου»...

Ο Χικμέτ αντιμάχεται τον εθνικισμό, το σοβινισμό, όχι από τη σκοπιά του κοσμοπολιτισμού, αλλά ως γνήσιος πατριώτης και διεθνιστής. Είχε αφομοιώσει τη λενινιστική θέση: «Η κυριαρχία του κεφαλαίου είναι διεθνής. Να γιατί και η πάλη των εργατών όλων των χωρών για την απελευθέρωσή τους σημειώνει επιτυχία μόνο όταν είναι κοινή πάλη των εργατών ενάντια στο διεθνές κεφάλαιο».

Το 1952 ο ραδιοφωνικός σταθμός της Βαρσοβίας μεταδίδει γράμμα που απευθύνει ο Χικμέτ, μέλος πλέον της Διοίκησης του Παγκόσμιου Συμβουλίου Ειρήνης, προς τον ελληνικό λαό:

«Αδέλφια Ελληνες, υπάρχουν δύο Τουρκίες και δύο Ελλάδες. Η αληθινή και η ψεύτικη. [...] Η μια είναι η Ελλάδα του Μπελογιάννη και των χιλιάδων Ελλήνων πατριωτών που υποφέρουν στις φυλακές. Η πατρίδα του ελληνικού λαού. Αυτή είναι η γνήσια Ελλάδα. Είναι η Τουρκία με τους χιλιάδες Τούρκους πατριώτες, που σαπίζουν στα μπουντρούμια. Η Τουρκία του τούρκικου λαού. Αυτή είναι η γνήσια Τουρκία.

[...] Σαν εκπρόσωπος του λαού μου μπορώ να σας πω ότι ο τούρκικος λαός αγαπάει τον ελληνικό λαό και νοιώθει θαυμασμό για τα ηρωικά του κατορθώματα. Μπορώ να σας πω ότι οι Τούρκοι αγωνιστές μάθαιναν ακόμα και μέσα στη φυλακή τα νέα από τους απελευθερωτικούς αγώνες του λαού και του λαϊκού σας στρατού. Μπορώ να σας πω ότι παρακολουθούσαν τα γεγονότα στην Ελλάδα με δάκρυα στα μάτια...».

Οι εργάτες όπου γης “αδέρφια της ψυχής” του

Ο Χικμέτ, ως γνήσιος διεθνιστής, αντιμάχεται πρώτα και κύρια την αστική τάξη της χώρας του. Αυτή άλλωστε του αφαιρέσε και την τούρκικη υπηκοότητα για 50 χρόνια.

«Αν η πατρίδα είναι τα σοιφλίκια σας, το χρηματοκιβώτιό σας το βιβλιάριο επιταγών σας αν είναι πατρίδα πατρίδα αν είναι να ψοφάς στους δρόμους απ' την πείνα να πίνουν το κόκκινο αίμα μας στα εργοστάσια αν είναι πατρίδα

(...) εγώ είμαι προδότης
Γράψτε πάνω σε τρεις στήλες με κατάμαυρους κραυγαλέους τίτλους:

Ο Ναζιμ Χικμέτ συνεχίζει να είν' ακόμα προδότης»
(“Προδότης”)

Στο Παγκόσμιο Φεστιβάλ Νεολαίας στο Βερολίνο (1951).

Στα σκληρά χρόνια των διώξεων, των φυλακίσεων και των εξοριών για τους Έλληνες κομμουνιστές, ο Ναζιμ βρίσκεται στο πλευρό τους. Η δίκη του Μπελογιάννη τον στιγματίζει. Κατά τη διάρκειά της στέλνει έμπρακτο μήνυμα αλληλεγγύης.

«Φίλοι, αδέρφια της ψυχής μου. Εσείς που πέσατε στις φυλακές και τα νησιά της κόλασης, που σας κρατούν αλυσοδεμένους μες στα στρατόπεδα συγκέντρωσης, γιατί πολεμάτε για την ανεξαρτησία, το ψωμί και τη λευτεριά του ελληνικού λαού, δεχτείτε την αγάπη μου και το θαυμασμό μου. Οι λαοί της Τουρκίας και της Ελλάδας, φιλιωμένοι ο ένας με τον άλλο, με τη βοήθεια των φιλεργητικών λαών όλου του κόσμου, θα τσακίσουν στο τέλος αυτούς τους εχθρούς τους. Αυτό το πιστεύω...»

“5^η Μέρα Απεργία Πείνας”

«Αδέρφια μου,
Ποτέ δε μ' αφήσατε μονάχο
Ούτε και μένα, ούτε τη χώρα μου, ούτε το λαό μου
Όσο αγαπώ εγώ τους δικούς σας
Τόσο αγαπάτε τους δικούς μου, ναι, το ξέρω.
Ευχαριστώ, αδερφοί μου, ευχαριστώ.
Σκοπό δεν τόχω να πεθάνω
Μα αν με σκοτώσουν
Εγώ και πάλι ανάμεσό σας θα εξακολουθώ να ζω
Θά 'μαι μέσα στους στίχους του Αραγκόν
Στους στίχους που λέτε για τις όμορφες μέρες πού-
ναι νάρθουν
Θά 'μαι στου Πικάσο το περιστέρι
Θά 'μαι στου Ρόμπσον τα τραγούδια
Και πάνου απ' όλα
Πιο όμορφα απ' όλα:
Θά 'μαι στο νικηφόρο γέλιο των συντρόφων μου
Πλάι-πλάι με τους λιμενεργάτες της Μαρσίλιας...
Και νας σας πω, αδερφοί μου, την αλήθεια
Αισθάνομαι έτσι ευτυχισμένος, ως την τρέλα
ευτυχισμένος»

Χρονολόγιο

- 1902 Γεννιέται στη Θεσσαλονίκη.
- 1905 Η οικογένειά του ακολουθεί τον παππού του στο Άλεπ. Στη συνέχεια εγκαθίσταται στην Κωνσταντινούπολη.
- 1912 Ξεκινά σπουδές σε ιδιωτικό σχολείο, το οποίο θα εγκαταλείψει λόγω του κόστους και θα συνεχίσει στο δημόσιο.
- 1913 Γράφει το πρώτο του ποίημα.
- 1917 Εισάγεται στη σχολή αξιωματικών του ναυτικού.
- 1918 Δημοσιεύεται για πρώτη φορά ποίημά του.
- 1921 Ταξιδεύει στην Άγκυρα για να συμμετάσχει στον Πόλεμο της Ανεξαρτησίας υπό τον Κεμάλ. Στο ταξίδι συναντά Τούρκους οπαρτακιστές, που είχαν απελαθεί από τη Γερμανία. Έρχεται σε επαφή με την κομμουνιστική ιδεολογία. Γράφει το ποίημα "Στους δεκαπέντε συντρόφους". Φτάνει στην ΕΣΣΔ.
- 1922 Γίνεται μέλος του Κομμουνιστικού Κόμματος (Μπολσεβίκοι) και του ΚΚ Τουρκίας. Φοιτά στην ΚΟΥΤΒ.
- 1924 Στέκεται τιμητική φρουρά στο φέρετρο του Λένιν. Επιστρέφει στην Τουρκία.
- 1925 Συνεργάζεται με τα περιοδικά "Διαφώτιση" και "Σφυροδρέπανο", προσκείμενα στο ΚΚΤ. Κηρύσσεται στρατιωτικός νόμος. Καταργείται η ελευθερία του τύπου. Διώκονται οι κομμουνιστές. Καταφεύγει στη Σμύρνη για να οργανώσει παράνομο τυπογραφείο. Καταδικάζεται ερήμην σε φυλάκιση 15 ετών. Δραπετεύει στην ΕΣΣΔ.
- 1928 Καταδικάζεται ερήμην σε ακόμα 3 μήνες φυλακή. Επιστρέφει παράνομα στην Τουρκία και συλλαμβάνεται. Απελευθερώνεται μετά από εφτάμηνη κράτηση.
- 1929 Δημοσιεύεται η πρώτη του ποιητική συλλογή "835 στίχοι" σε λατινικό αλφάβητο. Δεν βρίσκει δουλειά εξαιτίας της κομμουνιστικής του στράτευσης.
- 1931 Δημοσιεύει τη συλλογή "Η πόλη που έχασε τη φωνή της", εμπνευσμένη από απεργία στα μέσα μεταφοράς. Το περιεχόμενό της θεωρείται ανατρεπτικό. Συλλαμβάνεται. Αφήνεται ελεύθερος κάτω από πίεση του πολυάριθμου λαϊκού ακροατηρίου. Ολοκληρώνει το θεατρικό έργο "το κρανίο".
- 1932 Δημοσιεύεται το ποίημα "Γιατί αυτοκτόνησε ο Μπενερτζή".
- 1933 Συλλαμβάνεται. Στη φυλακή ξεκινά τη συγγραφή του ποιήματος "Το έπος του Σεΐχη Μπεντρεντίν". Ο δημόσιος κατηγορος απαιτεί να καταδικαστεί σε θάνατο.
- 1934 Το Γενάρη καταδικάζεται σε 5 χρόνια φυλάκισης. Τον Αύγουστο απελευθερώνεται με γενική αμνηστία. Γράφει σενάρια. Στα περισσότερα δεν αναφέρει το όνομά του, είτε για πολιτικούς λόγους είτε γιατί δεν τον εξέφραζε το περιεχόμενο.
- 1935 Δημοσιεύεται το έργο του "Γράμματα στην Ταράντα-Μπαμπού". Μεταφράζεται σε πολλές γλώσσες και στα Ελληνικά.
- 1936 Εκδίδει την μπροσούρα "γερμανικός φασισμός και ρατσισμός". Δημοσιεύεται το ποίημα "Έπος του Σεΐχη Μπεντρεντίν", στο οποίο ιστοριοποιείται η αναγκαιότητα της σοσιαλιστικής επανάστασης. Εκδίδει φυλλάδιο παρουσιάζοντας το Σοβιετικό Σύνταγμα.

Ο ποιητής στην Μόσχα (1955)

- 1938 Συλλαμβάνεται στις 17 Γενάρη. Κατηγορείται για υποκίνηση των δοκίμων του στρατού σε ανταρσία. Κλείνεται στην απομόνωση και το Μάρτη καταδικάζεται σε 15 χρόνια φυλακή.
- 1940 Μεταφέρεται στη φυλακή της Προύσας, αφού προηγουμένως είχε καταδικαστεί σε ακόμη 20 χρόνια φυλάκισης.
- 1941 Ξεκινάει τη συγγραφή του έπους "Ανθρώπινα Τοπία".
- 1944 Συνεχίζει τα "Ανθρώπινα Τοπία". Υποφέρει από προβλήματα στο στήθος.
- 1945 Γράφει τα "Ποιήματα των 9 και 10 μ.μ.", μια μορφή επιστολών προς τη γυναίκα του, που ξεπερνούν τα όρια της προσωπικής σχέσης τους. Γράφει τα "Ρουμπαγιάτ" με την παραδοσιακή μορφή των περσικών τετράστιχων, αλλά με σύγχρονο διαλεκτικό - υλιστικό και επαναστατικό περιεχόμενο.
- 1948 Αρρωσταίνει με σπασμούς και στηθάγχη.
- 1949 Γράφει το ποίημα "Μερικές συμβουλές σε αυτούς που θα εκτίσουν ποινή σε φυλακή". Ξεσπά κύμα διεθνιστικής αλληλεγγύης για την αποφυλάκισή του.
- 1950 Μετά από απεργία πείνας αποφυλακίζεται τον Ιούλη. Στη Βαρσοβία αποδίδεται στους Χικμέτ, Πικάσο, Ρόμσον, Γουάντα, Τζακουμπόσκα και Νερούντα το Παγκόσμιο Βραβείο Ειρήνης. Του απαγορεύεται να παραβρεθεί.
- 1951 Καλείται για τη στρατιωτική του θητεία με στόχο να "χαθεί" κάπου στα βάθη της Ανατολής. Εγκαταλείπει παράνομα την Τουρκία. Στις 25/7 το τουρκικό κοινοβούλιο τον ανακηρύσσει προδότη. Του αφαιρεί την υπηκοότητα. Φθάνει στη Μόσχα μέσω Ρουμανίας. Τον υποδέχεται η Ένωση Συγγραφέων. Συμμετέχει στο Φεστιβάλ Νεολαίας στο Βερολίνο και στο Συνέδριο για την Ειρήνη στη Βιέννη.
- 1953 Συμμετέχει στο 2ο Παγκόσμιο Συνέδριο Ειρήνης. Εκλέγεται στην διοίκηση του Παγκοσμίου Συμβουλίου Ειρήνης. Συναντάται με Αραγκόν, Σαρτρ, Ριβέρα, Νερούντα.
- 1955 Γνωρίζεται με τον Γιάννη Ρίσο.
- 1956 Γράφει το θεατρικό: "Υπήρξε ή όχι ο Ιβάν Ιβάνοβιτς;"
- 1957 Μεταφέρει "Το Ερωτευμένο Σύννεφο" σε κινούμενα σχέδια.
- 1958 Συμμετέχει στο συνέδριο των Ανατολικών συγγραφέων στην Τασκένδη.
- 1960 Γράφει τα ποιήματα "Ο θάνατος στην πλατεία" και "Χαιρετισμός στην Εργατική Τάξη της Τουρκίας".
- 1961 Επισκέπτεται την Κούβα. Γράφει το "Ρεπορτάζ στην Αβάνα" και την "Αυτοβιογραφία".
- 1962 Ανακηρύσσεται Σοβιετικός πολίτης. Συμμετέχει στο Παγκόσμιο Συνέδριο για τον Αφοπλισμό στην Μόσχα. Ξεκινά τη συγγραφή του μοναδικού μυθιστορημάτος του, με αυτοβιογραφικά στοιχεία, με τον τίτλο "Η ζωή είναι ωραία, αδελφέ μου". Στην ΕΣΣΔ εκδίδεται με τον τίτλο "Οι Ρομαντικοί".
- 1963 Συμμετέχει στο Συνέδριο Ασιατών και Αφρικανών συγγραφέων. Γράφει το ποίημα "Ρεπορτάζ από την Τανγκανίκα". Ολοκληρώνει τους "Ρομαντικούς". Πεθαίνει από καρδιακή προσβολή στις 3 Ιουνίου στη Μόσχα.

